

Sygn. akt I C 209/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSR del. Michał Jank

Protokolant sekr. sąd. Karolina Marcinkowska

po rozpoznaniu w dniu 14 października 2019 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Bank SA w W.

przeciwko J. G.

o zapłatę

I. oddala powództwo;

II. kosztami postępowania obciąża powoda uznając je za uiszczone w całości.

UZASADNIENIE

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 28 czerwca 2017 r. strony zawarły umowę o pożyczkę gotówkową nr (...), na mocy której powód udzielił pozwanemu pożyczki w kwocie 199.770,38 zł a pozwany zobowiązał się do spłaty zobowiązania na rzecz powoda wraz z należnymi odsetkami umownymi w 60 równych ratach kapitałowo-odsetkowych, płatnych nie później niż do 20 - ego dnia każdego miesiąca na zasadach i warunkach określonych w niniejszej umowie.

W § (...) ust. (...) umowy określono, że w przypadku nieuregulowania przez pożyczkobiorcę zadłużenia pomimo kierowanych do niego monitów, Bank ma prawo wypowiedzieć umowę i po upływie okresu wypowiedzenia, w sytuacji dalszego występowania zadłużenia przeterminowanego, wystąpić na drogę sądową. Wskazano, że wypowiedzenie poprzedzone jest wezwaniem przewidzianym w art. 75c ustawy Prawo bankowe tj. wezwaniem pożyczkobiorcy do dokonania spłaty zaległości w terminie 14 dni roboczych od daty otrzymania wezwania, w przypadku niedotrzymania przez pożyczkobiorcę warunków udzielenia pożyczki albo w razie utraty przez niego zdolności kredytowej. Określono także, że Bank ma prawo wypowiedzieć umowę w przypadku braku spłaty należności w całości w wyznaczonym terminie oraz w sytuacji odrzucenia złożonego przez pożyczkobiorcę wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Powyższy zapis znalazł potwierdzenie również w § (...) ust. (...) umowy. Załącznikiem do umowy był prognozowany harmonogram spłat.

Okoliczność jest bezsporna, a nadto potwierdzona dowodem: umowa o pożyczkę gotówkową nr (...) k. 19-21, odpis z KRS powoda k. 24-28, prognozowany harmonogram spłat pożyczki k. 48.

Złożona przez pozwanego dyspozycja wypłaty środków została przez powoda zrealizowana, w związku z czym pozwany otrzymał przysporzenie majątkowe.

Okoliczność jest bezsporna, a nadto potwierdzona dowodem: dyspozycja uruchomienia pożyczki k. 46, historia rachunku k. 47.

Pozwany nie regulował terminowo rat pożyczki w wymaganej wysokości.

Okoliczność jest bezsporna, a nadto potwierdzona dowodem: historia rachunku k. 49-61, zeznania pozwanego J. G. k. 78.

W związku z powyższym powód skierował do pozwanego ostateczne wezwanie do zapłaty z dnia 18 września 2018 r., w którym wezwał pozwanego do zapłaty wymagalnego zadłużenia, tj. kwoty 8.476,54 zł wraz z odsetkami w terminie 7 dni od otrzymania niniejszego wezwania. Jednocześnie powód poinformował, że brak uregulowania zadłużenia może skutkować wypowiedzeniem umowy z żądaniem natychmiastowej spłaty całości zobowiązania a w konsekwencji wszczęciem postępowania egzekucyjnego.

Dowód: ostateczne wezwanie do zapłaty wraz z potwierdzeniem doręczenia k. 66-67, zeznania pozwanego J. G. k. 78.

Wobec braku dokonania zapłaty, powód skierował do pozwanego pismo z dnia 19 października 2018 r. zatytułowane „warunkowe wypowiedzenie umowy”, w którym wezwał pozwanego do uregulowania zadłużenia w kwocie 12.760,36 zł wraz z odsetkami w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania niniejszego pisma. Jednocześnie poinformował o możliwości złożenia w tym terminie wniosku o restrukturyzację zadłużenia.

Poinformował, że w przypadku nieskorzystania z uprawnienia wynikającego z art. 75c ustawy Prawo bankowe pismo powód dokonał także wypowiedzenia przedmiotowej umowy z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia zastrzegając, że termin ten należy liczyć od dnia, w którym upłynął termin 14 dni roboczych licząc od daty doręczenia tego pisma. Jednocześnie przewidziano dla pozwanego możliwość doprowadzenia do kontynuacji stosunku umownego na dotychczasowych warunkach przy założeniu, że w okresie wypowiedzenia nastąpi spłata zadłużenia przeterminowanego. Wskazano, że w sytuacji braku spłaty przeterminowanego zadłużenia lub uregulowania go w niepełnej wysokości umowa zostanie rozwiązana wraz z upływem okresu wypowiedzenia a całość zobowiązania wynikającego z umowy stanie się wymagalna.

Dowód: warunkowe wypowiedzenie umowy wraz z potwierdzeniem odbioru k. 62-64.

W odpowiedzi na powyższe, pismem z dnia 11 stycznia 2019 r. pozwany wniosł o cofnięcie dokonanego wypowiedzenia i przywrócenie dotychczasowego harmonogramu spłaty pożyczki, jednocześnie zobowiązując się do spłaty wszystkich zaległych rat w terminie 7 dni.

Okoliczność jest bezsporna, a nadto potwierdzona dowodem: pismo pozwanego z dnia 11 stycznia 2019 r. k. 65.

Pozwany nie uregulował należnego zobowiązania w terminie określonym w wypowiedzeniu. Ostatnia wpłata została zaksięgowana w dniu 27 grudnia 2018 r. i opiewała na kwotę 5.000 zł.

Okoliczność jest bezsporna, a nadto potwierdzona dowodem: historia rachunku k. 49-61.

Pismem z dnia 9 stycznia 2019 r. pozwany został wezwany do spłaty wymagalnego zadłużenia w kwocie 164.526,48 zł w terminie 7 dni od daty niniejszego pisma pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego.

Dowód: przedsądowe wezwanie do zapłaty wraz z potwierdzeniem odbioru k. 17-18.

Następnie w dniu 28 stycznia 2019 r. powód wystawił wyciąg z ksiąg banku nr (...), z którego wynikało, że pozwany zobowiązany jest zapłacić powodowi kwotę 165.686,81 zł, w tym kwotę 150.207,56 zł z tytułu niespłaconego kapitału, wraz z dalszymi odsetkami za opóźnienie od dnia wystawienia wyciągu.

Dowód: wyciąg z ksiąg bankowych k. 16.

Sąd zważył, co następuje:

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie zebranych i przeprowadzonych w sprawie dowodów, które poddano ocenie zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. Sąd dokonał oceny wiarygodności i mocy dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału.

Dokonując powyższych ustaleń faktycznych Sąd oparł się na dowodach w postaci dokumentów znajdujących się w aktach sprawy. Prawdziwość dokumentów, z których przeprowadzono dowód, nie budziła uzasadnionych wątpliwości Sądu i nie była kwestionowana przez strony.

W oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach sprawy Sąd ustalił treść łączącej strony umowy i brak terminowego regulowania zobowiązania przez pozwanego.

Sąd poczynił także ustalenia w oparciu o zeznania pozwanego J. G., którym dał wiarę w całości, gdyż korespondowały one z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym. W oparciu o zeznania pozwanego Sąd ustalił, że pozwany nieterminowo regulował zobowiązanie.

Zebrany w ten sposób materiał dowodowy dał spójny obraz rzeczywistego stanu niniejszej sprawy.

W ocenie Sądu, powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 720 § 1 kc. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Natomiast art. 75c ust. 1 i 2 powyższej ustawy, który znajduje odpowiednie zastosowanie do umów pożyczek pieniężnych stanowi, iż jeżeli kredytobiorca opóźnia się ze spłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu, bank wzywa go do dokonania spłaty, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni roboczych. W wezwaniu, o którym mowa w ust. 1, bank informuje kredytobiorcę o możliwości złożenia, w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Z kolei zgodnie z art. 75 ust. 1 i 2, w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu albo w przypadku utraty przez kredytobiorcę zdolności kredytowej bank może obniżyć kwotę przyznanego kredytu albo wypowiedzieć umowę kredytu, o ile ustawa Prawo restrukturyzacyjne nie stanowi inaczej. Termin wypowiedzenia, o którym mowa w ust. 1, o ile strony nie określą w umowie dłuższego terminu, wynosi 30 dni, a w razie zagrożenia upadłością kredytobiorcy - 7 dni.

W niniejszej sprawie bezsporny pozostawał fakt, iż w dniu 28 czerwca 2017 r. strony zawarły umowę o pożyczkę gotówkową. Zarówno w treści sprzeciwu, jak i w zeznaniach złożonych na rozprawie pozwany nie kwestionował ani zasadności ani wysokości obciążającego go zobowiązania z tytułu przedmiotowej umowy. Przyznał także, że nie regulował należnych rat pożyczki w terminie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że zgodnie z jednolitym stanowiskiem orzecznictwa i doktryny prawniczej ustalając stan faktyczny w jakimkolwiek postępowaniu, w którym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia ma fakt dokonania czynności prawnej, organ stosujący prawo ma obowiązek ocenić ważność tej czynności bez względu na to, czy strony zgłaszały jakieś twierdzenia i wnioski w tej kwestii (o ile tylko zebrane w postępowaniu dowody na to pozwalają – art. 232 KPC; zob. np. wyr. SN z 25.6.2015 r., III CSK 430/14, Legalis; P. Sobolewski [w:] Kodeks cywilny. Komentarz pod red. K. Osajdy, wyd 2019).

W piśmie z dnia 19 października 2018 r. powód wypowiedział pozwanemu umowę. Wypowiedzenie zostało zatytułowane jako „warunkowe” a w jego treści zawarto możliwość doprowadzenia do kontynuacji stosunku kredytowego na dotychczasowych warunkach przy założeniu, iż nastąpi spłata istniejącego zadłużenia w pełnym zakresie. W treści pisma wezwano także powoda do spłaty bieżącego zadłużenia i poinformowano o możliwości

złożenia wniosku o jego restrukturyzację. Tym samym należało dokonać oceny skuteczności oświadczenia woli powoda.

Przechodząc do analizy problematyki prawidłowości wypowiedzenia przez powoda umowy łączącej strony i znaczenia tego faktu dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy warto wskazać, że skorzystanie z prawa do wypowiedzenia kredytu przez bank powoduje, że po upływie terminu wypowiedzenia stosunek prawny kredytu ulega rozwiązaniu, a kredytobiorca ma obowiązek spłaty kredytu, wraz z odsetkami i innymi kosztami (w tym prowizją), w dniu rozwiązania umowy (upływu terminu wypowiedzenia), jeśli kredyt został mu już wypłacony. Jeśli kredytobiorca nie spłaci długu po upływie terminu wypowiedzenia, bank jest też uprawniony do dochodzenia roszczenia, w tym na drodze egzekucyjnej. Wypowiedzenie jest prawem kształtującym, które jest realizowane poprzez oświadczenie złożone drugiej stronie umowy (art. 61 k.c.). Z uwagi na szczególne skutki jakie ze sobą niesie, a które prowadzą do zerwania pomiędzy stronami węzła obligacyjnego, uznać należy, że zgodnie z art. 60 k.c. zachowanie takie nie powinno pozostawiać żadnych wątpliwości co do prawidłowości jego złożenia. Przepis art. 60 k.c. o ile pozostawia swobodę w doborze zachowania wyrażającego wolę, to stawia wymóg tego, aby było ono zrozumiałe dla jego odbiorcy - innymi słowy by ten mógł ustalić jaki był sens tego oświadczenia. Za prawidłowe wypowiedzenie umowy nie może być uznane pismo, w którym powód stwierdza, że spłata zadłużenia w określonym terminie spowoduje ustanie skuteczności prawnej niniejszego wypowiedzenia. Takie oświadczenie banku nie daje jasności, bowiem nie sposób wywnioskować w jaki sposób liczyć należy okres wypowiedzenia. Jasny i jednoznaczny w tym wypadku jest jedynie przekaz zawierający wezwanie kredytobiorcy do zapłaty oraz termin w jakim obowiązany jest spełnić swoje świadczenie (tak Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 17 stycznia 2018 r., sygn. akt I ACa 682/17, Legalis nr 1781695). W powyższym orzeczeniu Sąd wskazał także, iż wypowiedzenie umowy powinno być złożone samodzielnie, po wyczerpaniu działań upominawczych i jednoznacznie sformułowane, natomiast skumulowanie wezwania do zapłaty z zastrzeżeniem wypowiedzenia umowy nie jest poprawne.

Niniejszy Sąd w pełni podzielił powyższe rozważania i uznał, że należy przenieść je na grunt rozpoznawanej sprawy, gdyż znajdują one odpowiednie zastosowanie do umowy pożyczki zawartej przez strony.

Podkreślenia wymaga, iż od powoda, jako profesjonalisty, należało oczekiwać, aby podjęte działania upominawcze, były zgodne z dyspozycją art. 75c Prawa bankowego i tym samym poprzedzały właściwe wypowiedzenie umowy. Celem tego przepisu jest ułatwienie kredytobiorcom oraz pożyczkobiorcom spłaty kredytu lub pożyczki w przypadku pojawienia się przejściowych trudności i uniknięcia najdotkliwszego skutku jakim jest wypowiedzenie umowy i postawienie całej należności w stan natychmiastowej wymagalności. Połączenie natomiast w jednym piśmie wypowiedzenia i wskazania, że zapłata zaległości spowoduje ustanie skuteczności prawnej wypowiedzenia w istocie czyni iluzorycznym postępowanie upominawcze, a wypowiedzenie umowy niejednoznacznym. Z samej istoty upomnienia wynika, że stanowi ono rodzaj skarcenia, napomnienia, przypomnienia, lecz nie ukarania. Sekwencja oświadczeń powodowego Banku powinna być taka, że powód w pierwszej kolejności winien wezwać kredytobiorcę do zapłaty, z poinformowaniem o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację - a w przypadku upływu wyznaczonego mu terminu - złożyć oświadczenie o wypowiedzeniu umowy. Bank jest zobowiązany przy wezwaniu do zapłaty poinformować dłużnika o możliwości złożenia wniosku restrukturyzacyjnego, a dłużnik ma prawo złożyć taki wniosek w terminie 14 dni. (tak Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyżej wskazanym wyroku oraz Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 21 marca 2019 r., sygn. akt V ACa 609/18, Legalis nr 2000359).

W rozpoznawanej sprawie powód wprawdzie przed wypowiedzeniem umowy pismem z dnia 18 września 2018 r. ostatecznie wezwał pozwanego do zapłaty, jednakże nie poinformował go o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację, która to informacja została udzielona dopiero w piśmie wypowiadającym umowę, przy czym powód nie wykazał, że przed wypowiedzeniem umowy pożyczki udzielił pozwanemu takiej informacji. Powyższe uzasadnia twierdzenie, że przedłożone w niniejszej sprawie wypowiedzenie nie może być uznane za skuteczne.

Warto również wskazać, że jednostronne oświadczenie woli wywierające z chwilą jego złożenia innej osobie wpływ na jej stosunki majątkowe nie powinno być dokonywane z zastrzeżeniem warunku, gdyż ochrona prawna interesów tej osoby wymaga, aby zakres skuteczności takiego oświadczenia był precyzyjnie oznaczony. Przez warunek - w

ścisłym tego słowa znaczeniu, rozumie się zamieszczone w treści czynności prawnej zastrzeżenie, które uzależnia powstanie lub ustanie jej skutków od zdarzenia przyszłego i niepewnego (art. 89 k.c.). Zasadniczo warunek może być dodany do każdej czynności prawnej na zasadzie autonomii woli stron umowy, poza wyjątkami wynikającymi z ustawy bądź z właściwości czynności prawnej. Jednakże jednostronne oświadczenia woli wywierające z chwilą ich złożenia innej osobie wpływ na jej stosunki majątkowe z reguły nie powinny być dokonywane z zastrzeżeniem warunku. Ochrona prawna interesów tej osoby wymaga bowiem, aby zakres skuteczności takich oświadczeń był od razu oznaczony. Dotyczy to zwłaszcza wypowiedzenia, prowadzącego do zakończenia stosunku zobowiązaniowego o charakterze trwałym, gdyż druga strona powinna mieć od razu pewność co do swojej sytuacji prawnej. Za niedopuszczalnością zastrzeżenia warunku w wypowiedzaniu umowy stoi zarówno doktryna, jak i orzecznictwo (m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 26 lipca 2017 r., sygn. akt I ACa 143/17, Legalis nr 1657996).

Dokonane przez powoda wypowiedzenie odbyło się właśnie z zastrzeżeniem warunku i było kompilacją kilku innych elementów, w efekcie czego pozostawało ono niejasne dla odbiorcy. Za jasny i jednoznaczny może być uznany jedynie przekaz odnoszący się do wezwania do zapłaty, a także wskazujący termin, w jakim pozwany obowiązany jest spełnić swoje świadczenie. W przedmiotowym wypowiedzeniu powód połączył instytucję restrukturyzacji zadłużenia oraz wypowiedzenia umowy wskazując, że wypowiedzenie jest warunkowe, gdyż zależy od tego, czy zobowiązany skorzysta właśnie z możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację. Nie jest przy tym jasne, czy w sytuacji, w której powód wniosku o restrukturyzację by nie uwzględnił, wypowiedzenie umowy zawarte w tym piśmie odniosłoby skutek, a jeżeli tak to od jakiego momentu. W konsekwencji oświadczenie woli powoda dotknięte jest nieważnością (art. 58 § 1 k.c.).

W wyroku z dnia z dnia 24 marca 2010 r. (sygn. akt V CSK 296/09, Legalis nr 362232) Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, w myśl którego, ocena skuteczności wypowiedzenia umowy kredytowej przez bank wymaga uwzględnienia postanowień umowy łączącej strony oraz regulacji zawartej w art. 75 Prawa bankowego.

Analiza treści łączącej strony umowy wskazuje, że dokonane wypowiedzenie było także niezgodne z treścią § (...) ust. (...) zawartej umowy, stosownie do którego wypowiedzenie poprzedzone jest wezwaniem do zapłaty przewidzianym w art. 75c Prawa bankowego tj. wezwaniem pożyczkobiorcy do dokonania spłaty zaległości w terminie 14 dni roboczych od daty otrzymania wezwania. Natomiast w ostatecznym wezwaniu do zapłaty z dnia 18 września 2018 r. powód zakreślił pozwanemu termin 7 dni od otrzymania niniejszego wezwania. Z powyższego wynika, iż powód nie dochował wskazanego w umowie trybu wypowiedzenia. Nadto w piśmie z 18 września 2018 r. nie zawarto pouczenia o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację, co przewiduje art. 75c Prawa bankowego. Przedmiotowe pismo nie mogło więc być uznane za spełniające wymogi określone w § (...) ust. (...) umowy.

Wymogu określonego w tym zapisie umownym nie spełniało także warunkowe wypowiedzenie umowy z 19 października 2018 r., skoro to pismo łączyło w sobie zarówno wezwanie do zapłaty jak i wypowiedzenie umowy, podczas gdy § (...) ust. (...) umowy wymagał, aby wypowiedzenie było poprzedzone wezwaniem, o którym mowa w art. 75c ustawy Prawo bankowe. Taka redakcja umowy wymuszała wysłanie co najmniej dwóch pism do pożyczkobiorcy – wezwania do zapłaty w trybie art. 75c Prawa bankowego, a następnie wypowiedzenia umowy po upływie określonego terminu.

W rezultacie brak było możliwości uznania, że złożone przez powoda oświadczenie woli odniosło skutek w postaci wypowiedzenia stosunku prawnego, a co za tym idzie powstania wymagalności całości zadłużenia wynikającego z umowy. Z uwagi na powyższe, dokonane wypowiedzenie może być traktowane jedynie jako wezwanie do zapłaty. Wobec tego, całość zobowiązania nie została postawiona w stan wymagalności, a więc powód nie mógł domagać się jej zapłaty w niniejszym postępowaniu.

W konsekwencji, Sąd oddalił powództwo jako przedwczesne, czym orzeczono w punkcie I wyroku.

W punkcie II wyroku Sąd obciążył powoda kosztami postępowania, uznając je za uiszczone w całości. Rozstrzygnięcie o kosztach procesu wydane zostało na podstawie przepisu art. 98 § 1 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., zgodnie z regułą odpowiedzialności za wynik postępowania, w myśl której koszty te ponosi strona przegrywająca sprawę.

Sędzia (del.) Michał Jank